

Композитор Василије Мокрањац (1923–1984)

Научни скуп о стогодишњици рођења

Књига апстраката

Понедељак, 11. септембар 2023. године, у 10:30 часова

Свечана сала Српске академије наука и уметности

Београд, Кнез Михаилова 35, II спрат

МУЗИКА И ЋУТАЊЕ
MUSIC & QUIETNESS

Composer Vasilije Mokranjac (1923–1984)

Scientific Conference on the Birth Centenary

Book of Abstracts

Monday, 11 September 2023 at 10:30 AM

Grand Hall of the Serbian Academy of Sciences and Arts

Belgrade, Knez Mihailova Street 35, 2nd floor

Композитор Василије Мокрањац (1923–1984)

МУЗИКА И ТУТАЊЕ

Научни скуп о стогодишњици рођења

Понедељак, 11. септембар 2023. у 10:30 часова

Свечана сала Српске академије наука и уметности

Организација:

Српска академија наука и уметности

Кнез Михаилова 35, Београд, Србија

<https://www.sanu.ac.rs>

У сарадњи са Музиколошким институтом САНУ

и Фондацијом Василије Мокрањац

Уредник књиге апстраката:

др Ивана Медић, Музиколошки институт САНУ

Дизајн:

др Александра Мокрањац, дипл. инж. арх.

Штампа: Штампарија САНУ stamparija@sanu.ac.rs

Тираж: 100 примерака

© 2023 Српска академија наука и уметности

Програм прославе стогодишњице рођења академика

Василија Мокрањаца подржали су Министарство културе

Републике Србије и СОКОЈ

Composer Vasilije Mokranjac (1923–1984)

MUSIC & QUIETNESS

Scientific Conference on the Birth Centenary

Monday, 11 September 2023 at 10:30 AM

Grand Hall of the Serbian Academy of Sciences and Arts

Organised by:

Serbian Academy of Sciences and Arts

Knez Mihailova 35, Belgrade, Serbia

<https://www.sanu.ac.rs/en/>

In collaboration with the Institute of Musicology SASA

and the Vasilije Mokranjac Foundation

Editor of the Book of Abstracts:

Dr Ivana Medić, Institute of Musicology SASA

Design:

Dr Aleksandra Mokranjac, BSc in arch. engineering

Printed at the SASA stamparija@sanu.ac.rs

Circulation: 100 copies

© 2023 Serbian Academy of Sciences and Arts

The celebration of the birth centenary of academician

Vasilije Mokranjac was supported by the Ministry of

Culture of the Republic of Serbia and SOKOJ

ПРОГРАМСКИ ОДБОР

академик Иван Јевтић, редовни члан, секретар Одељења уметности САНУ

академик Светислав Божић, редовни члан, Одељење уметности САНУ

дописни члан др Јелена Јовановић, Одељење уметности САНУ

др Катарина Томашевић, директор Музиколошког института САНУ

др Ивана Медић, Музиколошки институт САНУ

др Бојана Радовановић, Музиколошки институт САНУ

др Марија Голубовић, Музиколошки институт САНУ

мр Милош Заткалик, композитор, редовни професор Факултета музичке уметности

др ум. Татјана Милошевић Мијановић, композитор, редовни професор Факултета музичке уметности

др ум. Светлана Максимовић, композитор

Организациони одбор:

др Ивана Медић, Музиколошки институт САНУ

др Милош Браловић, Музиколошки институт САНУ

мер Стефан Савић, Музиколошки институт САНУ

Александра Хрељац, Српска академија наука и уметности

Предлагач скупа: Секција музичких уметности Одељења уметности САНУ

PROGRAM COMMITTEE

Academician Ivan Jevtić, Full Member, Secretary of the Department of Arts SASA

Academician Svetislav Božić, Full Member, Department of Arts SASA

Corresponding Member Dr Jelena Jovanović, Department of Arts SASA

Dr Katarina Tomašević, Director, Principal Research Fellow, Institute of Musicology SASA

Dr Ivana Medić, Senior Research Associate, Institute of Musicology SASA

Dr Bojana Radovanović, Research Associate, Institute of Musicology SASA

Dr Marija Golubović, Research Associate, Institute of Musicology SASA

MMus Miloš Zatkalik, Composer, Full Professor, Belgrade Faculty of Music

DMus Tatjana Milošević Mijanović, Composer, Full Professor, Belgrade Faculty of Music

DMus Svetlana Maksimović, Composer

Organizing Committee:

Dr Ivana Medić, Senior Research Associate, Institute of Musicology SASA

Dr Miloš Bralović, Research Assistant, Institute of Musicology SASA

MA Stefan Savić, Junior Research Assistant, Institute of Musicology SASA

Aleksandra Hreljac, Serbian Academy of Sciences and Arts

Conference Prepared by the Musical Section of the Department of Arts SASA

ПРОГРАМ

- 10:30 ***Над одзвучима вечности. Поздравне речи у знак сећања на академика Василија Мокрањца***
академик Иван Јевтић, секретар Одељења уметности САНУ
академик Светислав Божић, Одељење уметности САНУ
др Александра Мокрањац, дипл. инж. архитектуре, кћи Василија Мокрањца, оснивач Фондације Василије Мокрањац
др Катарина Томашевић, директор Музиколошког института САНУ

Прва сесија: „Стваралаштво Василија Мокрањца из визуре иностраних музиколога”

(председава др Мелита Милин)

- 11:00 **др Силви Нисефор (Sylvie Nicéphor)**, музиколог, сопран и пијаниста (Француска): „*О Прелудијуму за клавир (1984) Василија Мокрањца*”
(превод: Тања Шотра)
- 11:30 **др Иван Муди (Ivan Moody)**, музиколог, композитор, диригент и православни свештеник (Португалија—Уједињено Краљевство): „Неокласична естетика у музици Василија Мокрањца и Виктора Калабиса”
- 12:00 Пауза

Друга сесија: „Василије Мокрањац и музичка историографија”

(председава др Катарина Томашевић)

- 12:20 **др Надежда Мосусова**, научни саветник Музиколошког института САНУ у пензији: „Изостанак српске музике из светске музичке културе”
- 12:40 **др Мелита Милин**, научни саветник Музиколошког института САНУ у пензији: „Опус Василија Мокрањца из угла музичке историографије”
- 13:00 **др Ивана Медић**, виши научни сарадник Музиколошког института САНУ: „Виолончелиста Јован Мокрањац, отац Василија Мокрањца – заборављени великан српске музике”
- 13:20 Дискусија
- 13:40 Ручак

Трећа сесија: „Композиторско стваралаштво Василија Мокрањца: аналитичка и естетичка разматрања”

(председава др Ивана Медић)

- 14:30 **мр Милош Заткалик**, редовни професор Факултета музичке уметности у Београду: „О *Одјецима*, тишини и структурној дубини: рефлексije о музици Василија Мокрањца (с Хајдегером у позадини)”
- 14:50 **др ум. Татјана Милошевић Мијановић**, редовни професор Факултета музичке уметности у Београду: „Композициони поступци у стваралаштву Василија Мокрањца примењени у циљу сједињавања различитих музичких утицаја”

15:10 **др Милош Браловић**, истраживач-сарадник Музиколошког института САНУ: „Развој неоекспресионизма у српској музици шездесетих година XX века. Три неоекспресионистичке симфоније Василија Мокрањца”

15:30 Дискусија

15:45 Пауза

Четврта сесија: „Василије Мокрањца као педагог”

(председава ред. проф. Милош Заткалик)

16:00 **др ум. Светлана Максимовић**, композитор: „Аспекти особености стила и карактера у опусу Василија Мокрањца и промене у раду са студентима”

16:20 **др Јелена Јанковић-Бегуш**, научни сарадник, уредник програма у Центру београдских фестивала (ЦЕБЕФ): „*À mon cher maître: Дуо* за клавир и оркестар Властимира Трајковића као омаж професору Василију Мокрањцу”

16:40 Завршна дискусија

17:00 **др ум. Огњен Поповић**, кларинет
ванредни професор Факултета музичке уметности у Београду
Василије Мокрањца: *Песма* за соло кларинет
Василије Мокрањца: *Прелудијум* за соло кларинет

PROGRAM

10:30 ***Over the echoes of eternity. Introductory talks in memory of Academician Vasilije Mokranjac***

Academician Ivan Jevtić, Secretary of the Department of Arts SASA

Academician Svetislav Božić, Department of Arts SASA

Dr Aleksandra Mokranjac, BSc in architectural engineering, daughter of Vasilije Mokranjac and founder of the “Vasilije Mokranjac Foundation”

Dr Katarina Tomašević, Director of the Institute of Musicology SASA

First session: “Vasilije Mokranjac’s oeuvre from the perspective of foreign musicologists”

(Chair: Dr Melita Milin)

11:00 **Dr Sylvie Nicephor**, musicologist, soprano and pianist (France): “Vasilije Mokranjac. A propos du *Prélude pour piano* (1984)” [Vasilije Mokranjac. About the *Piano Prelude* (1984)]

11:30 **Dr Ivan Moody**, musicologist, composer, conductor and Orthodox priest (Portugal—United Kingdom): “Neoclassical Aesthetics in the Music of Vasilije Mokranjac and Viktor Kalabis”

12:00 Coffee break

Second session: “Vasilije Mokranjac and music historiography”

(Chair: Dr Katarina Tomašević)

- 12:20 **Dr Nadežda Mosusova**, Principal research fellow of the Institute of Musicology SASA, retired: “The absence of Serbian music from global music culture”
- 12:40 **Dr Melita Milin**, Principal research fellow of the Institute of Musicology SASA, retired: “Vasilije Mokranjac’s oeuvre from the viewpoint of music historiography”
- 13:00 **Dr Ivana Medić**, Senior research associate of the Institute of Musicology SASA: “Cellist Jovan Mokranjac, father of Vasilije Mokranjac – a forgotten luminary of Serbian music”
- 13:20 Discussion
- 13:40 Lunch

Third session: “The compositional work of Vasilije Mokranjac: analytical and aesthetic considerations”

(Chair: Dr Ivana Medić)

- 14:30 **MMus Miloš Zatkalik**, Full professor of Music Theory at the Belgrade Faculty of Music: “On *Echoes*, silence and structural depth: reflections on the music of Vasilije Mokranjac (with Heidegger in the background)”
- 14:50 **DMus Tatjana Milošević Mijanović**, Full professor of Composition at the Belgrade Faculty of Music: “Compositional techniques in Vasilije Mokranjac’s works applied to the goal of combining different musical influences”

15:10 **Dr Miloš Bralović**, Research assistant at the Institute of Musicology SASA: “The development of neoexpressionism in Serbian music of the 1960s. Three neoexpressionist symphonies by Vasilije Mokranjac”

15:30 Discussion

15:45 break

Fourth session: "Vasilije Mokranjac as a pedagogue"

(Chaired: Prof. Miloš Zatkalik)

16:00 **DMus Svetlana Maksimović**, composer: “Aspects generating specific style and character in Vasilije Mokranjac’s works, and some changes in his teaching”

16:20 **Dr Jelena Janković-Beguš**, Research associate, Programme editor at Belgrade Festivals’ Centre (CEBEF): “*‘À mon cher maître’*: Vlastimir Trajković’s *Duo* for Piano and Orchestra as a tribute to his professor Vasilije Mokranjac”

16:40 Closing discussion

17:00 **DMus Ognjen Popović**, clarinet
Associate professor at the Belgrade Faculty of Music
Vasilije Mokranjac: *Lied* for clarinet solo
Vasilije Mokranjac: *Preludio* for clarinet solo

АПСТРАКТИ САОПШТЕЊА

др Силви Нисефор (Sylvie Nicéphor), музиколог, сопран и пијаниста (Француска):
sylvienicephor@yahoo.fr

О *Прелудијуму* за клавир (1984) Василија Мокрањца

Од *Теме са варијацијама* (1947) до последњег *Прелудијума* (1984), клавирски опус Василија Мокрањца представља збир стилских, естетских и техничких карактеристика стављених у службу личне експресије. Наше сагледавање последњег *Прелудијума* наводи нас да размотримо композиторов пређени пут, у контексту читавог његовог опуса.

Vasilije Mokranjac. A propos du *Prélude* pour piano (1984)

Du *Thème et variations* (1947) à l'ultime *Prélude* (1984) l'oeuvre pianistique de Vasilije Mokranjac apparaît comme une somme stylistique, esthétique et technique au service d'une dense expression personnelle. Notre regard sur le dernier *Prélude* nous amène à nous questionner sur un cheminement, à la lumière de l'ensemble de sa production.

Vasilije Mokranjac. About the *Piano Prelude* (1984)

From the *Theme and Variations* (1947) to the ultimate *Prelude* (1984), the piano oeuvre of Vasilije Mokranjac appears as a sum of stylistic, aesthetic and technical characteristics put at the service of profound personal expression. Our examination of the last *Prelude* leads us to consider the composer's journey, in the context of his entire oeuvre.

др **Иван Муџи (Ivan Moody)**, музиколог, композитор, диригент и православни свештеник (Португалија—
Уједињено Краљевство)

ivanmoody@gmail.com

Неокласична естетика у музици Василија Мокрањца и Виктора Калабиса

У литератури се наводи да се различити стилски елементи у делима Василија Мокрањца могу подвести под заједничку неокласичну одредницу, док се за Виктора Калабиса тврди да су на његове стваралачке почетке, педесетих и шездесетих година XX века, значајно утицали Стравински и Хиндемит, као и Хонегер и Барток – и наравно Мартину” (Březina 2006). Рођени исте године, један у некадашњој Југославији, а други у Чешкој (касније у саставу Чехословачке), Мокрањац и Калабис су апсорбовали елементе неокласицизма, али су их користили на различите начине. У овом раду укратко ћемо се посветити њиховом неокласицизму и позиционирати га у оквиру послератног модернизма у Источној Европи.

Neoclassical Aesthetics in the Music of Vasilije Mokranjac and Viktor Kalabis

It has been argued that the various stylistics found within Vasilije Mokranjac’s oeuvre are all part of the “neoclassical” approach, and of Viktor Kalabis it has been noted that “his beginnings in the fifties and in the early sixties were deeply influenced by people like Stravinsky and Hindemith, and Honegger and Bartók – and Martinů of course” (Březina 2006). These two composers, born in the same year, one in the former Yugoslavia and one in Czechoslovakia, took elements of neoclassicism and used it to quite different effects. This study aims to look briefly at this question and to place it within the context of postwar Eastern European modernism more generally.

др Надежда Мосусова, научни саветник Музиколошког института САНУ у пензији:
mosusova@sbb.rs

Изостанак српске музике из светске музичке културе

И дан-данас кад се каже „светска” мисли се на европску музичку уметност: конкретно, историја музике своди се и данас на западну музичку културу. И даље нема места за музику словенских народа. Србима треба да пође за руком да преко дела Василија Мокрањца извојују своје место под сунцем.

др Мелита Милин, научни саветник Музиколошког института САНУ у пензији:
melita_milin@yahoo.com

Опус Василија Мокрањца из угла музичке историографије

Процес стилске еволуције стваралаштва Василија Мокрањца био је постепен, усмерен ка обликовању сопственог индивидуалног композиционог израза, а неоптерећен бригом око укључивања у радикалније модернистичке токове. На питање о могућној преживелости симфоније као облика, које му је било постављено у време када је радио на својој Другој симфонији, одговорио је, између осталог: „Сматрам да ниједан облик не може сам по себи да буде превазиђен. Може се разговарати само о томе да ли је неко тумачење преживело или није.“ Када је у Мокрањцу сазрела потреба да у свој композициони проседе укључи и неке од модернијих тековина музике XX века, он је то учинио врло селективно и прилагођено својим већ утврђеним стваралачким начелима. Таквим приступом он се јасно дистанцирао од тада актуелне авангарде, остављајући музиколозима да његово место и значај у нашој музичкој историографији дефинишу у широком простору ван главног тока српске и (у то време

још) југословенске музике. Иако уобичајен у текстовима о музици XX века, израз „главни ток“ (mainstream), који се реферише на носиоце стваралачког прогреса, техничких иновација и критеријума естетичких вредности, може се, а вероватно и треба преиспитивати.

Ако би се композиторска сцена XX века (национална или интернационална) посматрала као плуралистичка, без вредносног привилеговања авангардног стваралаштва као најпрогресивнијег, вероватно би се добила рељефнија и диференциранија слика свеукупних усмерења и резултата. Чини се да би тада Мокрањчев – и не само његов – опус био адекватније евалуиран, као онај који је већ без сумње уграђен у канон српске музике, без обзира на то што му није приписан и историјски значај какав би имао као авангардни композитор. Ту се, међутим, отварају нека друга питања везана за канон и авангарду, која нису тема овог рада.

др Ивана Медић, виши научни сарадник Музиколошког института САНУ

ivana.medic@music.sanu.ac.rs

Виолончелиста Јован Мокрањац, отац Василија Мокрањца – заборављени великан српске музике

У овом раду осветлићемо мало познате детаље из живота Јована Мокрањца (1888–1956), оца композитора Василија Мокрањца. Животни и професионални пут Јована Мокрањца, првог академски образованог српског виолончелисте, трасирао је његов стриц, Стеван Стојановић Мокрањац, који му је купио прво виолончело и побринуо се за Јованово музичко школовање, укључујући и студије у Минхену (1909–1913) код чувеног професора Хајнриха Кифера. Као први дипломирани виолончелиста из Србије, Јован Мокрањац се 1913. године вратио у родни Београд, препун извођачког елана; међутим, већ следеће године избио је Први светски рат. Јован Мокрањац је са српском војском прошао Албанску голготу, а о својим искуствима са фронта написао је неколико драма, од којих је једна, *Рајничкова вереница*, извођена на сцени Народног позоришта у Београду. По завршетку

рата, активно се укључио у српски музички живот, наступајући у новооснованим оркестрима Београдске филхармоније, Радио Београда и Опере Народног позоришта, затим, као оснивач и виолончелиста Српског гудачког квартета и професор виолончела у београдским музичким школама. Његово најзначајније остварење је *Челомештодика*, уџбеник који, стицајем околности, није нашао ширу примену ни у нашој средини, ни у иностранству, упркос свом изузетно храбром, готово револуционарном методолошком искорак, чијом ћемо анализом завршити ово излагање.

мр Милош Заткалик, редовни професор Факултета музичке уметности у Београду
mzatkali@eunet.rs

О *Огјецима*, тишини и структурној дубини: рефлексије о музици Василија Мокрањца (с Хајдегером у позадини)

Анализирајући клавирску свиту *Огјеци* Василија Мокрањца са најшире схваћеног пост-шенкерџанског становишта, изнео сам идеју о хетерономији структурних планова: задњи, средњи и предњи план следе законитости различитих музичких језика. Овом приликом испитаћу неке импликације ове – с поменутог становишта врло неортодоксне – тезе. Један правац размишљања води ка механизмима кондензације и неконтрадикције, које психоанализа сврстава међу базичне механизме примарног процеса, а коме је, по распрострањеном схватању, музика међу свим уметностима најближа. Како сам о оваквој проблематици писао у ранијим публикацијама, овом приликом је само помињем.

Други правац води нас запажању да је испољавање једног структурног плана могуће уколико се остали повуку, буду у извесном смислу нечујни. Тиме смо отворили питање тишине не само као одсуства звука (музичког дешавања), већ као нечег што омогућава другом да буде чујно, што, пак, даље отвара питања о онтолошком статусу тако схваћене тишине. Размишљање о томе би могло ићи у следећем правцу. Из перспективе филозофије

Мартина Хајдегера, уметничко дело је догађање истине – истине не у смислу кореспонденције (*adequatio rei et intellectus*), већ у смислу разоткривања (*aletheia*). Претпоставимо, међутим, да уметничко дело није тек једно бивствујуће (макар оно било и у врло специфичном модусу постојања), као што су биљке, животиње, алат или људска бића (као *Dasein*), већ да оно сâмо чини један универзум. Разоткривање би и даље постојало, али особеност таквог света била би својеврсна онтичко-онтолошка флукуација. Другим речима, структурни планови које идентификује музичка анализа преузимали би некад (онтичку) улогу бивствујућег (*Seiende*), а некад (онтолошку) улогу онога што разоткрива то бивствујуће или на основу чега је бивствовање уопште могуће, али које се сâмо повлачи и нема статус тек још једног бића. Они би се тада могли окарактерисати Хајдегеровим појмовима као што су *Sein* и *Lichtung*. Мада сам Хајдегер није на тај начин писао о уметничком делу, битне аспекте његове онтологије и даље уважавамо, а то је пре свега, за њега толико важна, *онтолошка разлика* (између бића и бивствујућег). Када се анализа каква је примењена на композицију *Огјеци* лоцира унутар оваквих онтолошких и феноменолошких координата, постаје јасно да је примарни захтев одрећи се схематичног и ригидног разграничења структурних нивоа какво у сличним случајевима увек прети. Структурна, пак, дубина, као начин разумевања значајног дела музике, остаје легитимни предмет аналитичког интересовања.

др ум. **Татјана Милошевић Мијановић**, редовни професор Факултета музичке уметности у Београду
tackica.tm@gmail.com

Композициони поступци у стваралаштву Василија Мокрањца примењени у циљу сједињавања различитих музичких утицаја

Ово излагање ће представити најважније композиционе стратегије у стваралаштву Василија Мокрањца које су примењене у циљу сједињавања оригиналног тематског материјала са различитим музичким утицајима

(импресионизам, експресионизам, народна музичка традиција, блуз...). С обзиром на то да је Василије Мокрањец у својим композицијама остварио специфичну синтезу традиције и савремености, нарочита пажња ће бити посвећена третману и манипулацији употребљеног музичког садржаја у циљу остваривања кохерентности дела, као и примењеним композиционо-техничким поступцима који су омогућили да се елементи различитих музичких жанрова и стилова апсорбују у аутентичан музички израз. Поставиће се питање да ли се и у којој мери различитост музичких утицаја рефлектовала на креирање макро форме и оркестрациона решења.

др Милош Браловић, истраживач-сарадник Музиколошког института САНУ
milos.bralovic@music.sanu.ac.rs

Развој неоекспресионизма у српској музици шездесетих година XX века. Три неоекспресионистичке симфоније Василија Мокрањца

У консолидацији између соцреалистичке уметности и музике после 1945. године и напора стваралаца да остваре слободнији израз током шесте деценије прошлог века, у српској музици оформио се неокласицизам као доминантан правац. Он је, временом, „упијао“ и елементе других праваца који су се појављивали током историје музике, закључно са првом половином XX века (неоромантизам, необарок, и нешто касније, током седме деценије, неоекспресионизам). Тему овог рада чини анализа прве три симфоније Василија Мокрањца (1961, 1965, 1967), из угла развоја неоекспресионистичких тенденција у српској музици, које посматрамо у оквирима тада доминантног неокласичног усмерања. Мокрањчеве симфоније ћемо посматрати пре свега из угла њихових академских, неокласичних оквира, али и Мокрањчевих потенцијалних узора који су довели до њиховог коначног, неоекспресионистичког изгледа.

др ум. Светлана Максимовић, композитор

maksimovicsvetlana@gmail.com

Аспекти особености стила и карактера у опусу Василија Мокрањца и промене у раду са студентима

У укупном стваралаштву Василија Мокрањца постоји уочљива различитост односа према форми, техници и повезано или не, средствима израза; према, такође, снажним унутрашњим импулсима који нису ублажени накнадном естетском интервенцијом – напротив, подржани су оркестрацијом коју је Роксанда Пејовић назвала „фрнетичном” у једном свом напису. Његова поједина дела повезивана су, с разлогом, са неокласицизмом, неоромантизмом и експресионизмом, односно, са једном подврстом експресионизма који би могао бити представљен као „трагичко-метафизички лиризам”. Овакав низ стилско-техничких, донекле и естетских, одређења у једном стваралачком, унеколико и животном путу, подударан је и хронологији дела. Наравно, био је приметан и преокрет у Мокрањчевом раду са студентима класе композиције упоредо са трећим стваралачким периодом – тражењем пута до природне склоности или талента студента, како би овај сам прокрчио сопствену стазу у мору могућих метода и циљева компоновања.

др Јелена Јанковић-Бегуш, научни сарадник, уредник програма у Центру београдских фестивала (ЦЕБЕФ)

jelena.jankovic-begus@cebef.rs

„À mon cher maître”: Дуго за клавир и оркестар Властимира Трајковића као омаж професору Василију Мокрањцу

Недуго након што је запаженим дипломским радом *Tempora retenta, ситудија за симфонијски оркестар*, оп. 2 (1971) успешно завршио основне студије композиције на Музичкој академији (касније Факултету музичке уметности) у

Београду, Властимир Трајковић (1947–2017) посветио је своје следеће оркестарско дело, *Дуо* за клавир и оркестар, оп. 4 (1973) свом професору композиције Василију Мокрањцу, као израз великог уважавања. За разлику од других Мокрањчевих студената исте генерације који су кренули сасвим другим уметничким путањама у односу на свог професора, Трајковићево стваралаштво директније се надовезало на поетичке постулате Василија Мокрањца, иако се у многим аспектима и драстично удаљава од њих. У овом раду размотрићу доступне биографске информације о Трајковићевом школовању у Мокрањчевој класи, у којој је завршио и магистарске студије композиције (1977. године), као и доступне изворе о рецепцији музике обојице аутора током осме деценије XX века, како бих извела закључке о могућем утицају и прожимању позног Мокрањчевог и раног Трајковићевог стваралаштва.

БИОГРАФИЈЕ УЧЕСНИКА

Академик Иван Јевтић (Београд, 1947) завршио је студије композиције у класи проф. Станојла Рајичића на Музичкој академији (Факултету музичке уметности) у Београду 1971. године. Магистрирао је у истој класи 1973, након чега је отишао на усавршавање на Конзерваторијуму у Паризу у класи чувеног композитора и професора Оливијеа Месијана. Упоредо је студирао клавир на Музичком конзерваторијуму у Паризу (Ecole Normale de musique „Alfred Cortot“) у класи Душана Тадића и дипломирао 1975. године. Усавршавање је наставио у Бечу, на Високој школи за музику у класи композитора Алфреда Ула. Највећи део професионалне каријере провео је у Француској, у статусу слободног уметника. Од 1997. до 1999. био је професор композиције на Конзерваторијуму у Пелотасу, Бразил. Освојио је велики број награда, међу којима су прва награда за композицију у Верчелију, Италија (1972); Велика награда за стваралаштво „Теодор Кернер“, Беч (1981); Мокрањчева награда (2000); награда Вукове задужбине (2006); Вукова награда (2011) и др. Композиције су му извођене и објављиване широм света. Године 2003. изабран је за члана САНУ ван радног састава, 2005. за дописног члана, а 2012. за редовног члана САНУ. Од 2023. године обавља дужност секретара Одељења уметности САНУ и члана Председништва САНУ.

Академик Светислав Божић (Лозница, 1954) је композитор, музички теоретичар и педагог. Завршио је студије музичке теорије на Факултету музичке уметности у Београду 1977. године. Магистарске студије завршио је 1979. радом на тему *Модална хармонија у делима композитора XIX и XX века*, а хабилитацију *Формалне и лесћивично-тетрахордалне карактеристичке стилиуре Госјоди Возвах у Осмојласнику Стевана Мокрањца*, одбранио је на истом факултету, 1987. године. Године 1980. изабран је за асистента на Факултету музичке уметности у Београду, где је прошао сва звања до редовног професора (1999). Његове композиције извођене су и снимане широм света. Поред композиторског опуса који обухвата преко 220 дела, написао је 14 књига, претежно из области музичке теорије. Добитник је великог броја награда, међу којима су две Октобарске награде града Београда (1980, 1995), шест Првих награда на Југословенским хорским свечаностима у Нишу, две Златне плакете Мокрањчевих дана, Вукова награда (2007), Орден Карађорђевог звезде првог степена (2022) и др. За дописног члана САНУ изабран је 2015, а за редовног 2021. године. Председник је Управног одбора Музиколошког института САНУ.

Др Александра Мокрањац (Београд, 1962) је архитекта, теоретичар и истраживач. Дипломирани је инжењер архитектуре, Пројектантског смера Архитектонског факултета Универзитета у Београду (1988). Запослена (1989), по положеном Државном испиту (1991) самостални је пројектант (1994–1996). Коаутор је и аутор идејних и главних архитектонско-грађевинских и пројеката ентеријера, у архитектонским бироима (1996–2001). Статус самосталног аутора остварује при УЛУПУДС–у 2002. Члан је Инжењерске коморе Србије од 2003. Докторску дисертацију – *Улога типолошко-морфологије у новим концепцијима стамбених урбанистичких Београда последње трећине двадесетог века* (2021), одбранила је на Архитектонском факултету Универзитета у Београду 2022. године. Сарадник је САНУ кроз заједничке и самосталне пројекте (*Архитектура Борисављевић и ми*, 2014–у току). Сарадник-аутор је *Речника појмова ликовних уметности и архитектуре САНУ* од 2010. Аутор је двеју монографија о кључној улози архитектуре на укреници *култура* и *културе урбаног простора* у настанку и развоју цивилизације – *Антологија Архитектуре и Цивилизације* (2012) и *Град и Храм* (2015). Оснивач је Фондације Василије Мокрањац, у част свог оца, академика Василија Мокрањаца.

Др Катарина Томашевић (Београд, 1960) је музиколог, научни саветник. Дипломирала је, магистрирала и докторирала на Факултету музичке уметности у Београду. Од 1986. године запослена је у Музиколошком институту САНУ, где од марта 2017. обавља и дужност директора. Поред монографија *На раскрсћу Истока и Запада. О дијалогу традиционалне и модерне у српској музици (1918–1941)* (2009), и *Време промена. Музика и српски театар барокне доба* (2018), приређивач је и аутор монографског, двојезичног и звучног издања *Станојло Рајчић. Симонида. На Лишару* (2011). Изворне научне студије, чланке и приказе објављује у зборницима и часописима међународног и водећег националног значаја. Афирмацији Института и развоју музикологије допринела је организовањем више међународних и националних научних скупова и гостовања угледних иностраних предавача, као уредник и редактор тематских монографија, као и водећих часописа који излазе у земљи (*Музикологија*, *Зборник Матице српске за сценске уметности и музику*). Активна на пројектима дигитализације фонда музикалија Музиколошког института САНУ, учествује и на националним и међународним научним пројектима матичног института, Матице српске и Српске академије наука и уметности.

Др Силви Нисефор (Тулуз, 1962) је француски музиколог, сопран и пијаниста. Са 17 година је примљена на Conservatoire National Supérieur de Musique de Paris, где је студирала музикологију, теорију и оркестрацију. На истом универзитету стекла је и звање мастера савременог плеса. Докторирала је музикологију на Сорбони у Паризу (Université Paris-Sorbonne IV); ангажована је као професор историје музике на више француских универзитета. Упоредо са музикологијом, завршила је студије клавира и соло певања, а потом изградила успешну концертну каријеру. Освојила је бројне награде. Др Силви Нисефор је један од малобројних иностраних музиколога који се дужи низ година бави проучавањем савремене српске музике. У њеном фокусу посебно се налази стваралаштво српских композитора који су највећи део своје професионалне активности везали за Француску; међутим, у својим написима и конференцијским саопштењима дотакла се и ширих проблема, попут контекстуализације савременог *хуманистички* опредељеног музичког стваралаштва у њему некомпатибилном неолибералном свету данашњице. Ауторка је монографије *Иван Јевтић: композитор на путевима слободе / Ivan Jevtić: Itinéraire d'un musicien libre*, објављене 2016. године на српском и француском језику.

Др Иван Муди (Лондон, 1964) је композитор, диригент, музиколог, научни сарадник Центра за проучавање социологије и естетике музике (CESEM) Универзитета НОВА у Лисабону и православни свештеник. Студирао је композицију, дириговање и теологију на универзитетима у Лондону, Јоенсуу и Јорку. Његова музика се изводи и емитује широм света. Његова најзначајнија дела су *Пасија и васкрсење* (1992), *Ошкровење* (1995), *Акаџисци* (1998), *Узнесење блажене девице Марије* (2003), *Stabat Mater* (2008), *Qohelet* (2013), *Stephans-Weihnacht* (2019) и *Византијски реквијем* (2022). Писао је чланке за енциклопедије и лексиконе као што су *Grove Music Online*, *MGG* и *The Canterbury Dictionary of Hymnology*. Један је од аутора колективне монографије *The Cambridge Companion to Stravinsky* (2021). Објавио је монографију *Modernism and Orthodox Spirituality in Contemporary Music* (2014) и уредио три зборника радова у сарадњи са колегама из Музиколошког института САНУ: *Aspects of Byzantine Culture in Byzantium and Eastern Christianity* (са Весном Саром Пено, 2014); *Orthodoxy, Music, Politics and Art in Russia and Eastern Europe* (са Иваном Медић, 2020); *The Life and Work of Rudolf Bručić: The Composer in the Rift Between Aesthetics and Ideologies* (са Иваном Медић, 2021). Главни је и одговорни уредник међународног часописа *Journal of the International Society for Orthodox Church Music* и један од уредника часописа *Revista Portuguesa de Musicologia*.

Др Надежда Мосусова (Суботица, 1928), завршила је студије на Одсеку за композицију и дириговање Музичке академије у Београду 1953. године. Радила је у позоришту „Бошко Буха“ и у СМШ „Станковић“ у Београду, а од 1959. је запослена у Музиколошком институту САНУ, где је прошла сва звања до научног саветника. Током последњих 16 година службе, до пензионисања (1993) радила је и као хонорарни професор за Општу историју музике на Одсеку за музикологију Факултета музичке уметности у Београду. Године 1970. одбранила је докторску дисертацију са темом из српског музичког романтизма на Катедри за музикологију Филозофског факултета у Љубљани. Њена област истраживања обухвата српску и словенску музику, уметничку делатност руске емиграције на Балкану и шире, историју опере и балета. Бави се такође проблемима егзистенције уметности, посебно музике, у тоталитарним режимима. Члан је музичких друштава и сарадник енциклопедија у Србији, члан Друштва истраживача историје игре-Dance Studies Association (САД), члан Међународне радне групе за историју музике средње и источне Европе при лајпцишком Универзитету-Internationale Arbeitsgemeinschaft für die Musikgeschichte in Mittel- und Osteuropa, као и члан научног савета Међународног савета за игру (УНЕСКО)-International Council of Dance (Француска-Грчка).

Др Мелита Милин (Београд, 1953) је научни саветник Музиколошког института САНУ у пензији. Дипломирала је и магистрала музикологију на Факултету музичке уметности у Београду, а докторирала на Филозофском факултету у Љубљани. Главно поље њеног истраживања чине српска уметничка музика у европском контексту, питања музичког национализма, везе између музике и политике и стваралаштво академика Љубице Марић. Учествовала је у раду трију међународних пројеката; била је руководилац главног пројекта Музиколошког института САНУ (2011–2017); директор Института (2013–2017); суоснивач и главни и одговорни уредник првих пет бројева међународног часописа *Музиколоџија* (2001–2005). Аутор је књиге *Традиционално и ново у српској музици после Другог светског рата (1945–1965)* и монографије *Љубица Марић: компоновање као традиционални чин*, овећане наградом „Стана Ђурић-Клајн“ за изузетан допринос музикологији. Аутор је каталога изложбе о Љубици Марић и приређивач компакт диска њених аудио записа. Приредила је и објавила преписку између Јосипа Славенског и директора издавачке куће *Шој* из Немачке. Написала је низ радова објављених у Србији и иностранству а била је и уредник неколико тематских зборника.

Др Ивана Медић (Лесковац, 1975) је виши научни сарадник Музиколошког института САНУ, ванредни професор на Одсеку за мултимедијални дизајн Рачунарског факултета у Београду и гостујући истраживач колеџа Голдсмита Универзитета у Лондону. Председник је Музиколошког друштва Србије, председник Школског одбора СМШ „Мокрањац“ у Београду и управитељ Фондације Василије Мокрањац. Дипломирала је (1999) и магистрирала (2005) музикологију на Факултету музичке уметности у Београду, а докторирала на Универзитету у Манчестеру у Великој Британији 2010. године. Објавила је пет монографија и преко 90 научних радова, уредила девет тематских зборника и два каталога. Активна је као преводилац и лектор за енглески језик. Координатор је Студијске групе за словенску и источноевропску музику при Британској асоцијацији за славистику (BASEES). Руководилац је бројних домаћих и иностраних научних пројеката, финансираних од стране Европске комисије (програм Креативна Европа), Министарства науке, иновација и технолошког развоја Републике Србије, Фонда за науку и Фонда за иновациону делатност. Била је главни уредник и гост-уредник часописа *Contemporary Music Review*, *Arts*, *Музикологија* и *Књижевна историја*. Добитник је награде „Стана Ђурић-Клајн“ за изузетан допринос музикологији 2019. и Плакете Музиколошког института САНУ за изузетан допринос раду Института 2022. године.

Мр Милош Заткалик (Београд, 1959) је композитор и теоретичар. Дипломирао је и магистрирао композицију у класама Василија Мокрањца и Рајка Максимовића. Предавао је у Школи за музичке таленте у Ђуприји. На Факултету музичке уметности предаје од 1996. године; у звању је редовног професора од 2011. године. Као теоретичар, објављивао је радове домаћим и страним зборницима и часописима; учествовао на бројним симпозијумима и држао предавања по позиву на четири континента. Области истраживања обухватају анализу музике XX века; везу књижевности и музике; психоаналитичке аспекте музичке анализе. Коаутор је књиге *Пролонгација и структурни нивои у позиционалној музици*, као и електронског уџбеника за музичку анализу. Имао је бројна административна и организациона задужења (шеф Катедре, шеф Одсека, заменик председника Савета Универзитета, члан Сената, представник Удружења композитора Србије у Европској алијанси композитора). Дипломирао је такође на Одсеку за енглески језик и књижевност Филолошког факултета Универзитета у Београду. Превео на енглески језик неколико књига и више десетина чланака. Члан је Удружења композитора Србије, Музиколошких друштава Србије, Републике Српске и Аустралије и Међународне фондације Џејмс Џојс.

Др ум. Татјана Милошевић Мијановић (Врање, 1970) дипломирала је и магистрирала композицију на Факултету музичке уметности у Београду у класи ред. проф. Зорана Ерића, под чијим је менторством 2013. године одбранила и докторски уметнички пројекат – камерну оперу *Ко је убио принцезу Монг*. Данас је редовни професор и шеф Катедре за композицију на Факултету музичке уметности. Педагошким радом бави се и на Академији умјетности у Бањој Луци као професор композиције. Као гостујући професор, боравила је на Универзитету *The Old Dominion* у Норфолку (САД). Била је предавач и члан жирија на курсу за младе композиторе *15th Young Composers Meeting* у Апелдорну (Холандија). Њене композиције извођене су на значајним фестивалима и концертима савремене музике у већини европских земаља, САД, Јужној Кореји, Кини као и у нашој земљи и региону (Међународна трибина композитора, БЕМУС, НИМУС, БУНТ, Музички бијенале Загреб, World New Music Days, International Week for New Music Bucharest, International Music Festival Romania, pianoRISUONANZE, Nieuwe Hollandse Waterlinie, Music Harvest, Nuovi spazi musicali и др. Сарађује са реномираним домаћим и иностраним извођачима и ансамблима. Добитник је бројних домаћих и иностраних награда за стваралаштво.

Др Милош Браловић (Београд, 1991) завршио је основне (2014) и мастер (2015) студије музикологије на Факултету музичке уметности у Београду као добитник Награде фонда „Властимир Перичић” за најбољег дипломираног студента. Докторску дисертацију под називом *Стваралаштво композитора Прашке групе после II светског рата у контексту европских модерностићких стварања* одбранио је на Факултету музичке уметности 2023. године. Од јуна 2018. године ради у Музиколошком институту САНУ, где је ангажован на различитим пројектима из области савремене музике и примењене музикологије. Сарадник је Одбора за заштиту музичке баштине САНУ. Био је секретар редакције научног часописа *Музикологија* и секретар Музиколошког друштва Србије. Један је од оснивача и члан Удружења за презервацију, истраживање и промоцију музике *Српски композитори*, са којим је реализовао више пројеката. У оквиру овог удружења ради на архивирању и промоцији српске уметничке и филмске музике путем YouTube канала *Serbian Composers*. Објављује радове у домаћим и међународним часописима и тематским зборницима. Један је од уредника зборника *Shaping the Present through the Future. Musicology, Ethnomusicology and Contemporaneity* (2021). Коаутор је два документарна филма: *Довољно за бесмртност* (2016) и *Звук и реч: 70 година Музиколошког института САНУ* (2018).

Др ум. Светлана Максимовић (Нови Бечеј, 1948) дипломирала је композицију на Факултету музичке уметности у Београду у класи Василија Мокрањца. Докторске студије композиције завршила је 2006. године на Универзитету у Торонту, делом *Четири музејске собе*. Дванаест година је живела и радила у Канади. Предавала је хармонију, контрапункт и композицију у Србији и Канади. Поред компоновања и педагогије, бави се писањем о музици, обрађујући различите теме, укључујући савремену музику, али и црквене мелодије српских аутора византијске традиције из XIV и XV века. Упознавање са бројним традицијама, од далеког Истока до обода Европе, проширило је њене видике у сазнајном и креативном смислу. Писала је такође о Оливијеу Месијану, Василију Мокрањцу и Љубици Марић. Композиције су јој извођене широм света. Међу делима насталим у Канади, од 1994. до 2006, многа су поручена и изведена на фестивалима, попут Фестивала нове музике у Торонту, Фестивала музике жена у Отави, Фестивала нове музике у Виндзору. Њене композиције изводили су Оркестар композитора, Симфонијски оркестар Виндзора, Симфонијски оркестар Торонта, са диригентима Геријем Кулешом и Сузан Хајг, као и бројни реномнирани солисти. Приређена су јој два ауторска концерта у Србији, 2012. и 2017. године.

Др Јелена Јанковић-Бегуш (Лесковац, 1975) дипломирала је музикологију 1999. на Факултету музичке уметности у Београду, а магистрала 2006. године на Универзитету уметности у Београду, на Катедри УНЕСКО – интердисциплинарни програм *Културна политика и менаџмент; Интеркултурализам и медијација на Балкану*, стекавши и мастер диплому Université Lumière – Lyon 2, Француска. Била је стипендисткиња Владе Француске у два наврата, најпре на пракси у Националној опери у Лиону (2004), а током академске 2009/10. године стекла је диплому Master 2 на Université Paris – Dauphine – Paris PSL у области руковођења установама културе. Докторску дисертацију *Античка (грчка) парадигма у савременој уметничкој музици. Студије случаја/конвергенције: Јанис Ксенакис, Власимир Трајковић* одбранила је 2022. године на Факултету музичке уметности. Усавршавала се у Салцбургу и Герлицу. Била је коуредник зборника *О укусу се расправља. Павле Стефановић (1901–1985)*. Поред научних публикација, уређује каталоге уметничких фестивала (БЕМУС, ФЕСТ, БЕЛЕФ, Међународна трибина композитора) и др. Ради као уредник програма уметничке музике у Центру београдских фестивала (ЦЕБЕФ) од 2014. године, где делује и као продуцент БЕМУС-а и *Сезоне уметничке музике*. Претходно је, од 2002. године, била уредник програма и продуцент у „Југоконцерту”. Ангажована је као експерт Европске комисије.

Др ум. Огњен Поповић (Панчево, 1977) је прослављени српски кларинетиста, композитор и педагог. Након школовања у Панчеву и Штутгарту, дипломирао и магистрирао на Високој академији за музику у Минхену у класи проф. Улфа Роденхојзера. Докторске уметничке студије је завршио 2012. године на Факултету музичке уметности у Београду. Концертирао је широм света као солиста и члан камерних састава. Као солиста је наступао са Минхенском филхармонијом, Европским камерним оркестром, Радио оркестром Валенсије, Београдском филхармонијом, Симфонијским оркестром Радио-телевизије Србије, Гудачима Св. Ђорђа и другима. Освојио је награде на такмичењу „Феликс Менделсон” у Берлину 1998. и међународном такмичењу Музичке омладине у Београду 1997. Од 2002. Поповић је соло кларинетиста Београдске филхармоније, а исте године оснива ансамбл за камерну музику Балканска камерна академија. Поповић је уметнички директор фестивала камерне музике Classsic Fest у Панчеву. Држао је мајсторске курсеве у Немачкој, Шпанији, Црној Гори, Хрватској, Словенији, Македонији и многим градовима Србије. Од 2015. води интернационалну радионицу за кларинет „Делиблатска пешчара-Чардак”. Био је ангажован и као гостујући доцент на академији за камерну музику „Villa Musica” из Мајнца (Немачка). Од 2010. предаје кларинет на Катедри за дувачке инструменте Факултета музичке уметности у Београду, тренутно у звању ванредног професора. Немачка издавачка кућа Edition Diewa Verlag из Минхена од 2015. године објављује његове композиције. Снимио је неколико ауторских компакт дискова.

ПРОГРАМ ПРОСЛАВЕ СТОГОДИШЊИЦЕ РОЂЕЊА АКАДЕМИКА ВАСИЛИЈА МОКРАЊЦА (1923–1984)

Српска академија наука и уметности / Одељење уметности САНУ / Музиколошки институт САНУ / ЦЕБЕФ / НОМУС / НИМУС
СТРИНГС / Мокрањчеви дани / Дани Предрага Милошевића / Музичка продукција РТС / Фондација Василије Мокрањац

24. јул 2023, Фестивал „Стрингс“, ЛКЦ, Свечана сала
Града Лесковца – Предавање и концерт:
Камерна и клавирска музика Василија Мокрањаца
(Душан Панајотовић, Игор Дражевић, Ивана Медић)

14. септембар 2023, Фестивал „Мокрањчеви дани“, Неготин
Предавање музиколога др Иване Медић: *Поводом*
стогодишњице рођења академика Василија Мокрањаца

22. септембар 2023, Свечана сала СМШ „Михаило
Вукдраговић“, Шабац – Предавање и концерт:
Камерна и клавирска музика Василија Мокрањаца
(Душан Панајотовић, Игор Дражевић, Ивана Медић)

25. септембар 2023, Галерија САНУ
Концерт камерне и клавирске музике Василија Мокрањаца
(С. Бруне-Матар, Т. Корочкин-Шенхаг, А. Шенхаг, В.
Глигорић, Д. Панајотовић, И. Дражевић, И. Медић)

27. септембар 2023, Фестивал „Дани Предрага
Милошевића“, Књажевац – Предавање и концерт:
Камерна и клавирска музика Василија Мокрањаца
(Душан Панајотовић, Игор Дражевић, Ивана Медић)

3. октобар 2023, Свечана сала СМШ „Мокрањац“, Београд
Концертно предавање др Иване Медић (учествује: мр Јасенка
Анђелковић-Протић): *Клавирска музика Василија Мокрањаца*

21. октобар 2023, Фестивал НОМУС, Градска концертна
дворана, Нови Сад: Реситал Ратимира Мартиновића
Вече клавирске музике Василија Мокрањаца

24. октобар 2023, Дворана Београдске филхармоније
(организатор: ЦЕБЕФ): Реситал Ратимира Мартиновића
Вече клавирске музике Василија Мокрањаца

октобар 2023, Фестивал НИМУС, Ниш:
Реситал Ратимира Мартиновића
Вече клавирске музике Василија Мокрањаца

7. децембар 2023, Велика дворана Коларчеве задужбине
(Организатор: Музичка продукција РТС)
Концерт Симфонијског оркестра Радио-телевизије Србије

14. децембар 2023, Галерија САНУ
Концерт младих музичара награђених на конкурс
Фондације Василије Мокрањац и Музиколошког института

Министарство културе
Републике Србије

